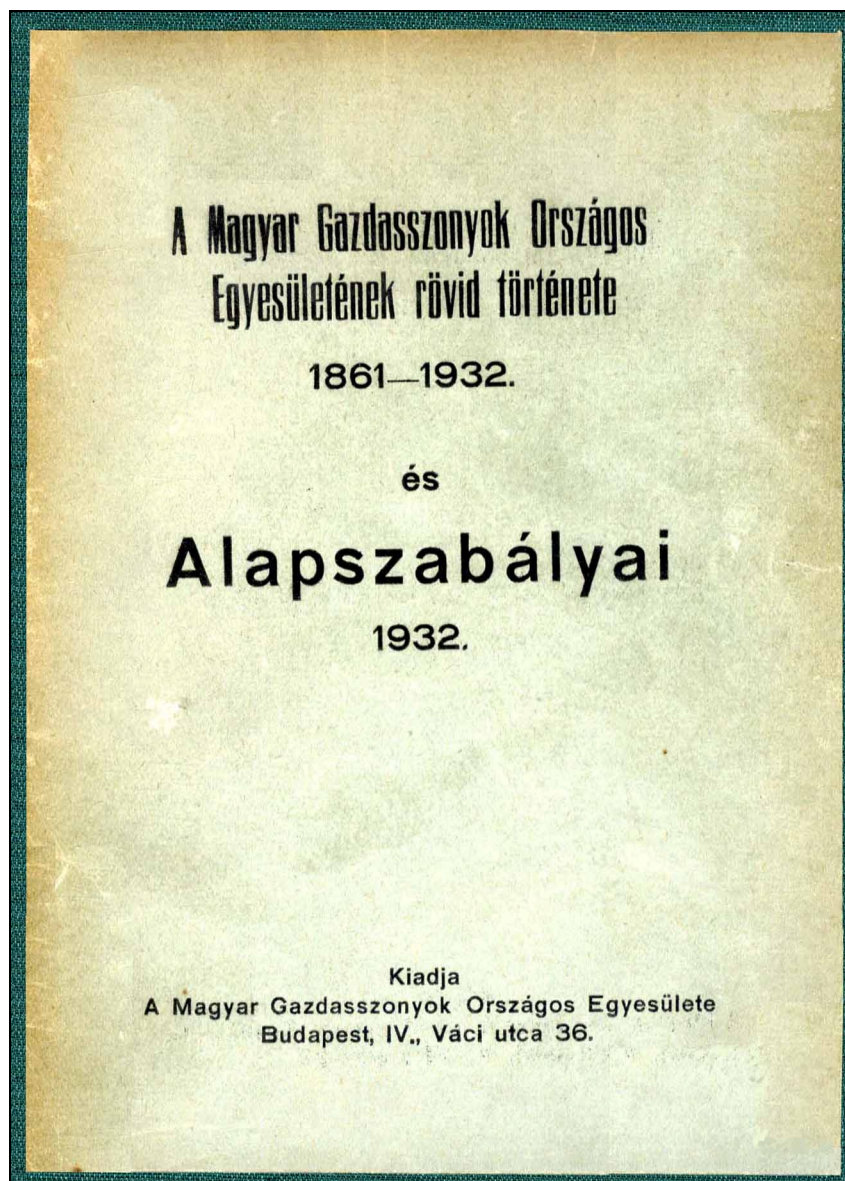

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének rövid története (1861–1932) és Alapszabályai – 1932

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete
A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének rövid története (1861–1932) és
Alapszabályai – 1932

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című kiadvány elektronikus változata. A kiadvány 1932-ben jelent meg Budapesten, A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete kiadásában, a Szalézi Művek nyomtatásában.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének rövid története (1861–1932).....	4
A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének vezetői	14
a) pártfogónői.....	14
b) elnökei	14
c) alelnökei.....	14
d) tiszteletbeli alelnökei	14
e) jegyzői, titkárai, ügyészei:	15
A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének Alapszabályai	16
I. Általános rendelkezések	16
II. Az egyesület tagjai	17
III. Az egyesület intéző-szervei	18

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének rövid története (1861–1932)

A XX. század szociális szelleme, a nők fokozatos bekapcsolódása a közéletbe, majd a világháború okozta nemzeti megrendülés egymásután szólított életre jótékony célú intézményeket, egyesületeket. A régiek közül azonban sok a gazdasági válság, vagy a területi veszteségek áldozata lett.

Annál érdekesebb és tanulságosabb egy olyan egyesület múltját felkutatni, amely a modern szociális szellemnek első hajtása volt Magyarországon, és amely ma is él, mert az áldozatkész női léleknek azokból az erőiből táplálkozik, amelyek a társadalom élő egységeit, a családot összetartják: a közvetlen szívbéli jószág segítő szelleméből, igazi vallásosságból, tekintélytisztelethől és mélygyökerű nemzeti szellemből. Az igazi hivatottság ismertetőjele: a félreértés, gáncsoskodás elleni küzdelem is kipróbálta ennek az egyesületnek életképességét.

Keletkezése nemzeti életünknek a maihoz sok tekintetben hasonló, nyomott, kilátástalan idejére esik. A világos katasztrófa szomorúan paradox hangulata nyugözte le a nemzetet. 1861-ben csillant meg a jobb jövő első reménysugara. S a női lélek ősi ösztönénél fogva a szenvedések éjében rögtön felfigyelt rá és meggyújtotta rajta az élet szövétnekét.

özv. Damjanich Jánosné, özv. gróf Batthyány Lajosné és gróf Zichy Pál Ferencné „A Nemzet Gazdasszonyai” cím alatt egyesületet alakítottak, melynek célja:

„a) az anya magasztos hivatásáról fogalmat a nemzet minden osztályánál terjeszteni.

b) A feleség hivatásának fogalmát kifejteni, megkedveltetni, a háziipar számos ágának művelését s terjesztését eszközölni.

c) A honleányi kötelességek kifejtése, megismertetése s azok betöltésére való serkentés.”

A kitűzött cél elérésének eszközeit a következőkben határozták meg: „Kiállítások és versenyek rendeztetnek, jutalmak tűzetnek, az egyesület pénzerejéhez mértén nőnöveldek, cseléd- és gazdasszonyi képezdek, óvodák és bölcsődék alapítatnak s gyámolítatnak. A háziipar emelésére részvényes vállalatok, tenyészdek (lásd mai baromfitelepek!) s ezekkel kapcsolatban gazdasszonykodási iparcsarnokok állítatnak. Kiképzést nyerni óhajtó szegénysorsú, jótehetségű honleányok segélyeztetnek.”

Amint látjuk, e célkitűzések sok azóta alakult gyakorlati irányú nőegyesület programját csírában magukban foglalják, viszont sok hasznos terv megvalósítása, pl. gazdasszonyképzés (gondnoknők) még ma is hiányzik.

A három alapító, kik közül *gróf Zichy Pál Ferencné* az egyesület első pártfogónője, *özv. Damjanich Jánosné* első elnöke, *özv. gróf Batthyány Lajosné* az igazgató-választmány tagja, erőslékű segítő társakat gyűjtött maga köré. Ott volt velük egy táborban a magyar úri társadalom számos kiválósága. Mindjárt az első három évben csatlakoztak hozzájuk mint alapítók, illetve munkatársak: gróf Almásy Kálmánná, Atzél Sándorné, gróf Andrássy Manóné, gróf Bánffy Miklósné, Benedicty Györgyné, Bohus-Szögyény Antónia, gróf Brunswick Gézáné, Braun Lajosné szül. Szentiványi Franciska, Bezerédi Istvánné, Beniczky Ödönné született gróf Keglevich Stephanie, gróf Bolza Mária, gróf Batthyány Lászlóné, gróf Csáky Albinné, Csernovich Györgyné, Dadányi Erzsébet, Degré Alajosné, báró Eötvös Józsefné, gróf Erdődy Sarolta, gróf Esterházy Istvánné, gróf Festetics Gyuláné, báró Gerliczy Vincéné, Gorove Konstanzia, Gyürky-Vay Erzsébet grófnő, Hajnik Pálné, Hertelendy Miksáné, Hollán Ernőné, Inkey Zsigmondné, *özv. báró Jeszenák Jánosné*, Jankovich Lászlóné, Jankovich Józsefné, gróf Karácsonyi Guidonné, Beodrai Karácsonyi Lászlóné, gróf Károlyi Edéné, gróf Károlyi Istvánné, Kralovánszky Istvánné, kölesei Kende Kanutné, gróf Keglevich Béláné, gróf Keglevich Gyuláné, Latinovich Somssich Anna, Liszy Istvánné, Lukács Mórné, gróf Lázár Kálmánné, Lyka Pálné, báró Miske Imréné, Návay Mihályné, Návay Jánosné, gróf Nádasdy Lipótné, Nadányi Albertné, herceg Odescalchi

Gyuláné, gróf Pálffy Pálné Károlyi Geraldine grófnő, gróf Pálffy Mórné, gróf Pálffy Lipótné, gróf Pejacsevich Pálné, báró Podmaniczky Árminné, báró Prónay Ida, Pauler Tivadarné, báró Perényi Gáborné, báró Perényi Zsigmondné, Pyrker Matild, báró Radák Istvánné, báró Révay Gizella, Rupprecht-Demidoff Kornélia, báró Rudnyánszky-Döry Anna, gróf Szapáry Ferencné, gróf Szapáry Gézáné, Simigh Istvánné, báró Sennyey Pálné, gróf Somssich Imréné, gróf Szirmay Erzsébet, Szirmay Istvánné, Széky Péterné, Szilassy-Ivánka Etelka, Trefort Ágostonné, Tóth Lőrincné, gróf Üchtritz-Amade Dominika, Vachott Sándorné, báró Vay Alajosné, Vigyázó Sándorné, Vojnich Jakabné, Vörösmarty Mihályné, gróf Wenckheim Józsefné, gróf Wenckheim Frigyesné, báró Wenckheim Lászlóné, báró Wesselényi Ferencné, gróf Zichy Jánosné született Rhedern grófnő, Ziehrer-Hódy Júlia, gróf Zichy Edmundné, gróf Zichy Nándorné, Zeyk Józsefné és sokan mások.

De hazánk akkori nagy férfiai közül is számosan résztvettek a kezdet nehéz munkájában, így elsősorban maga Deák Ferenc, a haza bölcse és Eötvös József báró, a későbbi kultuszminiszter. Kívülük lelkesen dolgoztak még az eszme megvalósításáért gróf Almássy Kálmán, Földváry Kálmán, Királyi Pál, Lukács Mór, Lukácsy Sándor és bogdándi Sztupa György, utóbbi mint az egyesületnek több évtizeden keresztül jegyzője.

Az egyesületnek ilyen fényes gárda mellett is az első időben számos ellenségeskedéssel és elítéléssel kellett megküzdeni. Csakis a három alapító szívós kitartása és lelkesedése tette lehetővé, hogy az egyesület végigküzdötte a nehéz esztendőket, sőt néhány év múlva az elért nagy eredményekkel az ország osztatlan csodálatát vívta ki. Nem volt járt ösvény abban az időben az, melyre az egyesület alapítói léptek. Nemcsak társadalmi téren kellett rossz indulattal küzdeniök, hanem a hatóságok sem nézték jó szemmel az egyesület működését s mindenütt nehézségeket támasztottak. 1861. évi március 15-én tartotta első, alakuló gyűlését az egyesület s az itt elfogadott alapszabályokat a királyi helytartótanács csak azzal a feltétellel volt hajlandó engedélyezni, ha nem az eredetileg választott „A Nemzet Gazdasszonyai” címet adják az egyesületnek. Ez az elnevezés nem állotta ki az akkori hatóság cenzúráját, hisz a „nemzet” fogalmát azokban az években nem volt szabad emlegetni. Így meg kellett tehát azzal elégedni, hogy felsőbb engedéllyel „Magyar Gazdasszonyok Egylete” címmel alakult meg az egyesület, a bemutatott alapszabályokból pedig törölte a hatóság a „honleány” és „hazafi” szavakat s azokat „nő” és „férfi” kifejezésekkel helyettesítette.

A lelkes alapítók azonban nem csüggedtek. Évről évre szebb eredményeket mutatva haladtak előre s az ő nyomukból keletkeztek a többi jótékonyági egyesületek és intézmények is. „A mi egyletünk volt a méhkas, melyből a többi egyletek rajzottak ki.” „Sok elítéléssel, nem ritkán maró gúnnyal kellett megküzdenie, de győzött a nemes eszme” mondja az egyesület választmányának 1879/80. évi jelentése.

Működése első évére esik az egyesületnek az az emberbaráti cselekedete, hogy az Alduna vizének romboló kiáradása miatt ínségre jutottak első felsegélyezésére pénzt gyűjtött, abból élelmiszereket és ruhaneműeket vásárolt. Színültig megtöltötték a gyors elhatározással kibérelt gőzhajót s az egyesület néhány lelkes tagja *Simigh Istvánné* vezetésével a helyszínre utazott s ott a legnagyobb nyomorban szenvedők között kiosztotta az egész hajórakományt.

A hazai ipar iránt külföldön is érdeklődést akartak kelteni s azon fáradoztak, hogy az 1861-i londoni kiállításra „honi iparcikket” küldjenek. Ezeknek feldíszítésére „a magyar jellegnek feltüntetése végett” nemzeti lobogókat, a magyar népviselet megismertetése céljából pedig fényképeket készítettek, amelyeket szintén kiküldtek a kiállításra.

Említésre méltó az is, hogy az egyesület megalakulásától kezdve a hetvenes évek közepéig kiállításokat rendezett a fővárosban, melyen a vidéki jó háziasszonyok állították ki háztartási készítményeiket és kerti terményeiket.

Az 1863. évben pusztította el az egész Nagy magyar Alföldet az irtózatos aszály; az ország számos megyéje a legrettenetesebb ínségbe jutott. Az egyesület három alapítója most mutatta meg igazán, mire képes a jószívvel párosult önzetlen munka. 1863. évi augusztus hó

5-én megindították a gyűjtést, s rövid pár hét alatt 21.683 forintot teremtettek elő. Gyorsan a helyszínére utaztak, és személyesen adtak sürgős segítséget a szűkölködőknek. Ezenkívül még az egyik alapító, özv. gróf Batthyány Lajosné született Zichy Antónia grófnő indítványára a Lloyd épületben bazárt rendeztek s a felállított 12 sátorban buzgólkodtak az egyesület tagjai, hogy minél több jövedelem legyen a nemes célra. Közreműködésre megtudták nyerni hazánk nagy férfait is. Minden sátorban kaphatók voltak olyan bonbonierek, melyekre Jókai Mór sajátkezűleg írta fel emléksorait és Deák Ferenc sajátkezű fafaragványai. A bazár nyolc nap alatt 40.602 forintot jövedelmezett. Rövid idő alatt olyan tekintélyes összeget teremtett elő az egyesület az alföldi szűkölködők számára, hogy az a roppant nyomor ellenére is számottevő segélyt jelentett. Tizennyolc vármegyében látták el a szűkölködőket, ezenkívül vidéki városokban „*levesfőzők*” cím alatt népkonyhákat állítottak. Szolnokon, hol legnagyobb volt a nyomor, az oda utazott egyesületi tagok maguk látták neki a főzésnek s naponként több mint ezer embernek juttattak meleg ételt. A pesti előkelő szalonok pedig műhelyekké, varrodákká változtak át s az elkészült ruhákat és fehérneműket az egyesület tagjai személyesen vitték el vidékre, hogy kiosszák.

A több mint egy évtizeden át tartott folytonos elemi csapások s az ország nyomora miatt az egyesület eleinte minden erejét a köznyomor enyhítésére áldozta s ahol arra szükség volt, rögtön segítséget nyújtott.

Általában a gyorsaság jellemezte a lelkes alapítók minden ténykedését. Nagyon jól tudták ők, mennyivel többet ér a sürgős segítség a lassú tanácskozásnál, gyűlésezésnél. Másrészt az egyesület működésének első éveiben az akkori hatóság folytonos akadékoskodása s az egyesület iránt tanúsított ellenszenv is szükségessé tette azt, hogy gyorsan tudjanak cselekedni s a hatóságot már befejezett tények elé állítsák, melyeket „kénytelen-kelletlen tudomásul vett.” Á bámulatos energia és a sok jótétemény azonban hamarosan kivívta az egész ország tiszteletteljes csodálatát és elnémitotta az egyesület ellenségeit.

Az egyesület alapítói ez irodalom művelését is felkarolták. *Gróf Zichy Pál Ferencné* áldozatkészségéből megalapították és kiadták 1863. évi október havában saját lapjukat, mely „Magyar Gazdasszonyok Hetilapja” címen indult meg. Szerkesztője *Vachott Sándor* író özvegye, *Csapó Mária* lett, ki abban az időben maga is kedvelt írója volt a közönségnek. A lap írói gárdájához nem kisebb emberek tartoztak, mint báró Eötvös József, Gyulay Pál, Tóth Kálmán, Jókai Mór, Trefort Ágoston, Tóth Lőrinc, Kempelen Győző, báró Podmaniczky Frigyes.

1864. évi október 6-án írja báró Eötvös József a „Magyar Gazdasszonyok Hetilap”-jában: *„Talán soha egyesület első fellépésénél nem fogadtatott kevesebb rokonszenvvel mint ez, de bizonyosan nincs olyan sem, melyre nézve a közvélemény néhány rövid év leforgása alatt oly tökéletesen megváltozott volna s ennek oka az, mert ezen pár év mind magával az egyesülettel, mind az országgal megérteté annak valódi hivatását s mert megmutatta, hogy hol nemesszívű nők bármi határozatlan célokra egyesülnek, csak alkalom kell, hogy való feladatuk iránt tisztába jöjjenek.”*

1865. évi február hó 13-án Jókai Mór a következő verset írta „A Nemzet Gazdasszonyaihoz”:

Keserű pohár az élet,
Csordultig örömmel tele,
Férfi könnynél mi keserűbb?
Mitől e pohár megtele.
Mikor az erősebb félnek
Hajtja fejét alá a gond,
Lét roskadni, szertehullni
Köz-szellemet, ősi vagyont;

Mikor mindennap a Való
Reményének szárnyát szegi:
Ezt a keserű poharat
Édesítsétek meg neki
Nemzetem Gazdaasszonyai!

És, míg az erősek lelke
Csak bút, gondot lel a földön,
A szebb felet kitünteti
Könnyelmű szív, divatöltöny:
Nem szebbek ők ily pompával!
Ragyogásuk: a mi gyászunk!
Mulatságunk: magunk tora!
Zeng fölöttünk, s ég a házunk!
Ah! minket e könnyelműn szép
De hiú ragyogás elől.
Üdvet adó jó példával
Ti menjete mostan elől
Nemzetem Gazdaasszonyai!

S akit már a sorsa megtört,
Kit a végzet földre tiport,
Ki nem ismer más menhelyet,
Csak az eget s az útiport;
A nyomornak annyiféle
Változatú alakjait;
Kit a végzet büntelenül
Kövekkel, átokkal hajít,
Akire már életében
Ráboríták a szemfedőt; –
Gyöngéd kézzel járuljatok
Felemelni a szenvedőt
Nemzetem Gazdaasszonyai.

És kik még nem tudják azt,
Mi a bánat? Ifjú lelkek,
Kik bennetek példaadó
Anyai kebelre leltek;
Ah, a hon egész jövőndő
Sorsa most ti nálatok van!
Kincs a gyermek ifjú szíve!
Nemzet kincse van azokban,
Örökünk, mit egy ivadék
A másokra épen hoz át!
Tanítsátok hön szeretni
Gyermekiteknek a hazát
Nemzetem Gazdaasszonyai.

Mint az elmondottakból kitűnik, az egyesületnek kezdetben többféle célja volt, de ezek közül mindinkább kifejeződött a legfontosabb, amelyet özv. *Damjanich Jánosné* elnök az

1862. évi közgyűlésen nyomatékosan hangsúlyozott: „*a középosztályhoz tartozó, szegényebb sorsú, különösen árva leánykák nevelése és taníttatása.*” Az 1863. évi közgyűlés pedig kimondta, hogy az egyesület jövedelmének fele e célra fordítassék, így az 1863. évben rendezett sorsjáték, melynek tiszta jövedelme 19.939 forint volt, továbbá más bevételek, lehetővé tették, hogy az egyesület már működésének kezdő éveiben is tíz árva leánykát vehetett gondjaiba, kiket megfelelő intézetekben neveltetett.

Megfeszített munkásságot fejtett ki azonban az egyesület azért, hogy minél előbb megnyithassa saját árvaházát. Bár legnagyobb erejét az országos csapások enyhítésére fordította, mégis lehetővé vált, hogy az akkor még elhagyatott Három dob-utcában (a mai Damjanich-utca) ingatlant vásárolt s azt a célnak megfelelően átalakítatva 1866. évi június hó 20-án megnyitotta az árvaházat. 1868. évben a szomszédos Okker-féle telek és ház megvételével az árvaházat kibővítette. Mivel azonban igen sok árva számára kértek elhelyezést és az egyesület fizető növendékeket is felvett intézetébe, hogy minél több magyar leányt nevelhessen nemzeti szellemben, csakhamar ismét a kibővítés gondolatával kellett foglalkozni. Az 1871. évi közgyűlésen elhatározták, hogy a földszintes intézeti épületre emeletet húznak. Az építkezéshez szükséges költség előteremtésére hangversenyeket, sorsjátékokat s egyéb ünnepélyeket rendeztek. *Liszt Ferenc* két ízben hangversenyezett az egyesület árvaháza javára; *József főherceg* a margitszigeti gyógyvíz főivó-kútjának jövedelmét ajánlotta fel e célra. 1876. évi január hó 6-án már készen állott az új épület száz növendék befogadására. A megnyitó ünnepen *Ráth Károly* főpolgármester a főváros nevében nagyszabású beszédben mondott köszönetet az egyesület tagjainak, különösen *özv. Damjanich Jánosné* elnöknek. Később éppen ezért kapta a Három dob-utca Damjanich János emlékére a Damjanich-utca nevet.

1888. évi október hó 1-én elhunyt a három nagy alapítónő egyike: *özv. gróf Batthyány Lajosné Zichy Antónia grófnő*. Kezdetben csak választmányi tagságot vállalt, majd egy évtizeden át alelnöki tisztet viselt s az árvaház megnyitása után létesült Tanügyi Bizottság elnöke volt. Gróf Zichy Pál Ferencné után az egyesület pártfogónője lett a vértanú miniszterelnök felejtethetlen özvegye. Halálával az egyesület egyik legtevékenyebb vezetőjét veszítette el.

A pártfogónői tisztségre az elhunyt leányát, *gróf Batthyány Gézáné* született *Batthyány Emanuella grófnőt* választották meg, aki nagynevű édesanyja emlékére e tisztséget áldozatkészen elvállalta. Működését egy nagyobb szabású művészi sorsjáték rendezésével kezdi, mely az árvaház javára tiszta jövedelemként majdnem 10.000 forintot hozott. A művészek közt, kik a sorsjáték céljaira festményeket és szobrokat ajándékoztak, ott találjuk Munkácsy Mihály, Barabás Miklós, Balló Ede, Karlovsky Bertalan, Lotz Károly, báró Mednyánszky László, Pállik Béla, Telepy Károly, Zichy Mihály, Vastagh György, Strobl Alajos és Zala György nevét.

Az 1866. évtől kezdve a Damjanich-utcai árvaházban nevelte az egyesület a gondjaira bízott növendékeket. Az intézet iránt széles körben érdeklődés nyilvánult meg s minden oldalról támogatásban részesült. Az 1870. évben és 1893. évi október hó 29-én ritka kitüntetés érte az árvaházat: *Ő Felsége Erzsébet Királyné* tisztelte meg látogatásával.

Az 1876. évben megnagyobbított intézeti épület azonban – amelyben az árvaház mellett négy osztályú elemi és négy osztályú polgári iskolát tartott fenn az egyesület – a harmadik évtized vége felé már nem tudott egészen megfelelni a modern kor igényeinek s mivel a Damjanich-utca és környéke időközben teljesen beépült, az egyesület elhatározta, hogy új árvaházat építtet és pedig lehetőleg a budai hegyvidéken. Erre a célra az Istenhegyi-úton telket vett s úgy tervezte, hogy a Damjanich-utcai ingatlan értékesítése után ide fogja építeni új intézetét. E terv kivitelére azonban nem került sor, mert *özv. Beniczky Gáborné* született *Batthyány Ilona grófnő*, *özv. gróf Batthyány Lajosné*, *Zichy Antónia grófnő* leánya arról értesítette az egyesületet, hogy elhalt férje *Beniczky Gábor* végakarátának értelmében

öröklési szerződést óhajt kötni az egyesülettel a Cinkota község belterületén fekvő ősi Beniczky kúria és park s a belsőségen levő egyéb épületek tulajdonára vonatkozólag. Ezt ugyanis néhai Beniczky Gábor *nem hagyta korlátlan tulajdonul* hitvesének, hanem végrendelete szerint azt „*életében használja,*” holtá után pedig az általa meghatározott *jótekonycélnak adandó át*. Néhai Beniczky Gábor e hagyatékát a gödöllői kir. járásbíróóság 4287./1895. számú végzésével azzal a korlátozással adta át özvegyének, hogy „ezen ingatlanokat sem el nem idegenítheti, sem nem terhelheti, sem azokról halála esetére nem rendelkezhetik, hanem köteles ezt a végrendeletben megrendelt s általa később meghatározandó jótekonycélnak, korán elhunyt kisleánya Lea emlékének és sírjának fenntartása céljából átadni.”¹

Özv. Beniczky Gáborné Batthyány Ilona grófnő már addig is egyik legnagyobb jötevője és pártolója volt az egyesületnek. Az egyesület egyik nagy alapítójának, édesanyjának emléke ösztönözte arra is, hogy a végrendeletben említett jótekonycélt a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete javára biztosítsa. Ezért szólította fel az egyesületet az öröklési szerződés megkötésére, azzal a feltétellel, ha az árvaházat Cinkotára telepíti ki s a park tőszomszédságában építi fel. Az ajánlatot az egyesület elfogadta s a budai építkezés tervét elejtette. Az öröklési szerződés 1901. évi március hó 24-én létrejött. Az egyesület eladta a Damjanich-utcai ingatlant, Cinkotán a park tőszomszédságában telket vett s felépítette a kétemeletes nagy modern épületet félmillió korona költséggel 150 bentlakó növendék elhelyezésére. Az 1906. évi augusztus havában beköltözött az árvaház és nevelőintézet a cinkotai új épületbe.

Azonban a Cinkotára való kitelepítéssel az egyesületet nagy csalódás érte. A fizetéses, félfizetéses bentlakók nagy részét elvesztette, sőt még alapítványi helyeken levő növendékei közül is néhányan kiléptek. A jótekonysági egyesület szempontjából túlméretezett, központi fűtéssel, vízvezetékkel ellátott 150 növendékre számított szépen berendezett új árvaház félig üresen állott. Így meglehetősen anyagi zavarokkal kellett megküzdeni az egyesületnek, hisz az építkezéssel járó nagy kiadások annyira kimerítették pénztárát, hogy a vállalt kötelezettségeknek alig tudott megfelelni. Megvolt a nagy épület, szép modern berendezés, de a nagy beruházásokat nem lehetett megfelelően értékesíteni.

Azonban az egyesület pártfogónője özv. *gróf Batthyány Gézáné*, ki az egyesületet a régi hazafias szellemben vezette, nem engedte, hogy válságba jusson a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete, mely csaknem félszázadon keresztül teljesítette nemes hivatását. – Szeretettel és meleg szívvel kereste a kibontakozás útját – s azt meg is találta. Tudomást szerzett arról, hogy a Községi és Körjegyzők Egyesülete kéréssel fordult a belügyminisztériumhoz, biztosítsa valamiképpen azt, hogy aljegyzők leánygyermeküket kedvezményes díj mellett intézetben neveltethessék, mivel a városi központoktól távol eső falvakban nem képesek gyermekeiket taníttatni. Özv. *gróf Batthyány Gézáné pártfogónő* azt az ajánlatot tette gróf Andrássy Gyula belügyminiszternek, szervezzen a cinkotai intézetben jegyzők leánygyermekének, elsősorban árváinak helyeket. A belügyminisztérium örömmel fogadta az egyesület ajánlatát s gróf Andrássy Gyula belügyminiszter az 1908/909. iskolaév elejétől kezdve 75 helyet létesített a cinkotai intézetben jegyzők leánygyermekéi számára. Egy-egy gyermek után évi 600 koronát kapott az árvaház, amely összegben a teljes ellátás és tanítás díján kívül a növendékek ruházatának, összes tankönyveinek, író- és rajzeszközeinek költsége is bennfoglaltatott. Az egyesületnek ebből nemcsak, hogy haszna nem volt, de rá is fizetett. Azonban az egyesület vezetősége és tagjai, kik a nemes tradíciókhoz híven most is az

¹ Özv. Beniczky Gáborné Batthyány Ilona grófnő 1929. március hó 21-én elhunyt. Utolsó éveiben kifejezett végakarata szerint édesatyja gróf Batthyány Lajos mauzóleumában temették el Budapesten és a cinkotai parkban levő sírboltból a kis Leát is ott helyezték végleges nyugalomra. A kisleány sírjának fenntartási kötelezettsége az egyesületre nézve megszűnt, de változatlanul fennáll az a kötelezettség, hogy emlékét fenntartsa, amelynek a hagyaték átadása után az egyesület eleget fog tenni.

erkölcsi és szociális célt akarták hangsúlyozni, áldozatos munkával megtettek mindent, hogy az egyesület hivatását teljesíthesse.

Mindannyiukat megnyugtatta az a tudat, hogy a nagy költséggel felépített és berendezett új épületet teljes erkölcsi haszonnal értékesíthették. A magyar társadalom pedig ezentúl is áldozatkészen támogatta az egyesületet; az árvaház javára rendezett hangversenyek, bállok, különféle ünnepélyek mindenkor szép jövedelmet hoztak s állandó segélyben részesítették a nagyobb pénzintézetek is. Az évek folyamán keletkezett alapítványok szintén hozzájárultak, hogy az egyesület akadálytalanul teljesíthette feladatát, bár kétségtelen, hogy a nagy intézeti épület fenntartása túlhaladta anyagi erejét.

Mint látjuk az 1876. év óta az egyesület munkaköre a leánynevelésre szorítkozott s e téren lelkiismeretesen teljesítette hazafias kötelességét. A szociális munka terén azonban elmaradt a múlttól, nem tarthatott lépést az elődökkel.

Az 1862. évi alapszabályokat követő s az 1868. év tavaszán módosított alapszabályok, – melyeket báró Wenckheim Béla m. kir. belügyminiszter 1868. év július hó 4-én 3622/R. szám alatt *Országos Magyar Gazdasszony Egylet* címmel hagyott jóvá, – már kifejezetten kidomborítják, hogy az egyesület célja: „*a női hivatás magasztos fogalmának megfelelőleg arra törekedni, hogy hazánk bármely osztályának szegénysorsra jutott leányai tiszta erkölcsű, gondos, ügyes, szorgalmas háziasszonyokká s közjóért buzgó, lelkes honleányokká képeztesse.*” Az 1868. évben módosított alapszabályok változatlanul érvényben voltak az 1874. évig, amikor csak annyiban történt változás, hogy az egyesület címe *Magyar Gazdasszonyok Országos Egylete* lett s az alapszabályok 6. §-a úgy módosult, hogy azontúl férfiak is választhatók voltak tiszteletbeli választmányi tagokul. E módosítást a M. Kir. Belügyminiszter 1874. évi május hó 10-én 19166. sz. rendelettel hagyta jóvá.

Az egyesület ezután csak az 1909. évi május hó 28-án özv. *Damjanich Jánosné* elnökle alatt tartott közgyűlésén módosította alapszabályait *A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete* címmel. Kitűzött célját változatlanul megtartotta, csak a korviszonyoknak megfelelően tett néhány módosítást. E módosított alapszabályokat a M. Kir. Belügyminiszter 1910. évi február hó 28-án 169311/V.-a 1909. sz. alatt hagyta jóvá.

A három nagy alapító közül özv. *Damjanich Jánosné* 48 éven át volt az egyesület lelke, elnöke. Az 1909. évi november hó 30-án 90 éves korában elhunyt. Kegyeletből majdnem két évig nem választott az egyesület elnököt. Fél százados fennállása alkalmából az 1911. évben megválasztotta elnökéül a kiváló szellemű *Zichy Sarolta* grófnőt, az egyesület három alapítója egyikének, néhai *gróf Zichy Pál Ferencnének* a leányát, ki megválasztásakor hangsúlyozta, hogy mély kegyelet érzése fűzi az egyesülethez s egész szívével akar annak céljaiért dolgozni. És valóban első perctől fogva teljes odaadással látta el új feladatát. Sokszor kereste fel az intézetet, személyesen figyelte meg életét és széles látókörrrel, tudással s mélységes ügyszeretettel irányította. Elnökle alatt a cinkotai intézet új lendületnek és szép virágzásnak indult, az ott elhelyezett gyermekek érdekében sok üdvös újítást vezetett be.

A háború kitérősekor 1914-ben kiterjesztette tevékenységét az egyesület; a tagok egy lelkes csoportja hadijótékonyági munkát végzett. Az ezután következő háborús esztendő a cinkotai intézet fenntartása mellett nagymértékben igénybe vették az egyesület áldozatkészségét a hadijótékonyagra is. Anyagi forrásai kiapadóban voltak. Az 1918/19. év a bomlás, az összeomlás éve volt hazánkban. Az akkori szomorú viszonyok az egyesületet és intézetét is érzékenyen érintették. A kommunizmus irtózatossága károkat okozott. A cinkotai nagy intézeti épület – melynek fenntartása mindenkor túlhaladta az egyesület erőit, – a kommunizmus után csaknem a tönk szélére sodorta az egyesületet. A kifosztott magyar társadalom a jótékonykodást nem folytathatta ily irányban is, az alapítványok számba se jöhettek, devalválódtak, teljesen elértéktelenedtek. A nagy történelmi múltú egyesület alatt megingott a talaj.

Zichy Sarolta grófnő azonban nagy lelkierővel és szívének teljes áldozatkészségével kereste a mentés, a kibontakozás útját és azt meg is találta. Meleg barátság fűzte *Tabódy Idához*, a pozsonyi tanítónőképző-intézet igazgatójához, ki sokszor volt vendége a pozsonyvármegyei Cifferen. Neki mondta el aggodalmait, neki tárta fel fájó szívvel, hogy az egyesület nem lesz képes többé devalválódott értékű alapítványából nagyszabású cinkotai nevelőintézetét és árvaházát fenntartani, még ha egyénileg is áldozatot hoznának. *Tabódy Ida* erre szerencsés megoldást ajánlott. Neveltessen tanítónőképző-intézeti árva növendékeket a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete s adja ki bérbe a cinkotai nevelőintézet épületét a Vallás- és Közoktatásügyi M. Kir. Minisztériumnak a pozsonyi tanítónőképző-intézet elhelyezésére, amelyet az ellenséges hatalom Pozsonyból távozásra kényszerít. Az egyesület akkor jogot nyerhetne arra, hogy a tanítónőképző-intézetben megfelelő számú növendéket neveltethessen. *Zichy Sarolta grófnő* örömmel fogadta a mentőeszmét s a cifferi ősi kastélykertben, annak az évszázados fának lombjai alatt, amelynek árnyékában II. Rákóczi Ferenc is megpihent, megírta a levelet, melyben az egyesület nevében felajánlja a cinkotai intézet épületét a pozsonyi tanítónőképző-intézet céljaira. A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének tagjai *Zichy Sarolta grófnő* intézkedését lelkes együttérzéssel egyhangúlag elfogadták, annyival is inkább, mert az egyesületet alapító három magyar nagyasszony szellemét tükrözte az vissza. Hisz az ellenségtől otthontalanná tett magyar kultúrintézménynek ajánlott fel az egyesület épületében otthont, amellet így az egyesület vagyona is megmarad és a régi tradíciók alapján új formában folytathatja működését.

A Vallás- és Közoktatásügyi M. Kir. Minisztérium a nemzeti és pedagógiai érdekek mérlegelésével az ajánlatot elfogadta s a szerződés az állam és az egyesület között létrejött. Így biztosította az egyesület a bérösszeg kiegészítéseként azt is, hogy húsz pártfoglaltját neveltetheti tanítónőképző-intézetben. A tanítónői hivatásra való nevelés azért is felel meg az egyesület eredeti céljainak, mert semmi más tanulmány nem fejleszti annyira az áldozatos lelkületet és adja azokat az elméleti és gyakorlati ismereteket, amelyekre a nőnek a családban szüksége van.

Ezenkívül lehetősége nyílik az egyesületnek arra, hogy más intézetekben is neveltetheti a nehéz gondokkal küzdő érdemes magyar családok leányait. Kitűzött céljának megfelelően folytathatja tehát leánynevelési feladatát. Az egyesület élete ezentúl külső kereteiben szerényebb lett, de belső életében új erőforrásokat talált.

Az egyesület életében változást hozott az 1922. esztendő. *Özv. gróf Batthyány Gézáné* született Batthyány Emanuella grófnő, ki az egyesület pártfogónői tisztét édesanyja *özv. gróf Batthyány Lajosné* 1888. évben bekövetkezett halála óta nagy önfeláldozással, meleg szívének minden jóságával betöltötte, gyenge egészségi állapota miatt lemondott. A következő közgyűlésen az egyesület *Zichy Sarolta grófnőt* választotta meg pártfogónőül, az elnöki tisztet pedig *gróf Batthyány Gyuláné Károlyi Zsuzsanna grófnővel* töltötte be.

Zichy Sarolta grófnő 1924. évi február hó 24-én bekövetkezett haláláig megrendült egészsége mellett is szeretetteljes érdeklődéssel kísérte az egyesület ügyeit. Róla igazán el lehet mondani, hogy élete szakadatlan tervezés és küzdelem volt embertársaiért.

Gróf Batthyány Gyuláné Károlyi Zsuzsanna grófnő nagy kötelességérzéssel töltötte be az elnöki tisztet. Nemes, áldozatkész lelkét adta az egyesületnek. 1930. évi január hó 17-én váratlanul elhunyt. Erős lélekkel tudott küzdeni, de akivel jót tett, az csak szíve melegét érezte.

Az egyesület a megboldogult elnöknő iránti kegyeletből 1930. évi március hó 29-én tartott közgyűlésén nővérét, *gróf Festetics Sándorné Károlyi Júlia grófnőt* választotta elnökévé, kinek első ténykedése volt, hogy a cinkotai intézeti épületre vonatkozó szerződést a Vallás- és Közoktatásügyi M. Kir. Minisztériummal meghosszabbította. Az ő elnöki működéséhez fűződik, hogy az egyesület a régi célkitűzések megőrzésével megújította alapszabályait.

Gróf Festetics Sándorné mélyen átérezte az egyesület szellemének tradícióit, tudta, hogy az nemzetünk nagy, nehéz korában keletkezett, – szinte első szociális egyesületként, – de megértette azt is, hogy éppen úttörő jellege figyelmeztet arra, hogy munkánkban mindig számolni kell a kor követelményeivel. Az 1932. évi május hó 10-én tartott közgyűlésen mondott beszédéből idézzük a következőket:

„Azt kell vizsgálnunk: mi a feladatunk a mai Magyarországon? Milyen társadalmi eltolódásokat teremtettek a háború utáni idők; kiket és hogyan kell segíteni? Szerintem ma leginkább azokon kell segíteni, akiről a fennálló társadalmi intézmények nem gondoskodtak – és az erejében megfogyatkozott állam nem gondoskodhat. Számtalan jobb sorsra érdemes család küzd némán, akiknek nemes szellemi és lelki örökségét leányaikban tovább kellene építeni nemzetmentő munkánk számára. Valamikor ezek a családok segítettek másokon, áldoztak jótékonyásra, létesítettek alapítványokat, – örülünk, hogy ma mi áldozhatunk gyermekeikért, unokáikért.

Hogyan segítsünk rajtuk? Ma nem elég a leányoknak jó nevelést adni, – kenyeret, munkát, vagy legalább annak lehetőségét, oklevelet kell kezükbe adnunk és pedig elsősorban olyat, amely a családi életre is előkészít. Azért neveljük pártfogoltjainkat Cinkotán – a nemes szellemű pozsonyi tanítónőképző-intézetben. Hálát kell adnunk Istennek, hogy egyesületünk még a mai nehéz időkben is a jótékonytságot legszebb, legnemesebb formájában gyakorolhatja, a modern idők követelményeinek megfelelően, de a régi, kitűzött cél szerint, a régi tradíciók alapján. Úgy érzem, mi nemcsak e nehéz sorsra jutott családok gyermekein segítünk, de általuk, akik tanítónők lesznek, a jövő nemzedékre is áldásos, kulturális hatást gyakorolhatunk.”

Az elnöknő beszéde jelzi az irányt, amely szerint az 1909. évben változtatott alapszabályokat módosítani kellett. A változott viszonyok tették azt szükségessé. Az egyesületnek 1868-ban kitűzött célja teljesen ugyanaz, csak a cél elérésének eszközei változtak a mai életkörülmények és követelményeknek megfelelően. Minden egyesület életképessége attól függ, hogyan képes a célt, mely életre hívta, az új időktől kijelölt úton megvalósítani. A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete megtalálta ezt az utat. Gyökerei a múltban vannak, amelyre kegyelettel tekint vissza, de életképességéből új hajtások erősödnek és eljön az idő, amikor még intenzívebb munkát fog végezhetni a magyar jövőért.

Az egyesület címe is a régi maradt. Nem változtatta meg a közgyűlés a múlt iránti szeretetből és tiszteletből.

Az egyesület 50 éves fennállása alkalmából 1911. évi május hó 31-én tartott díszközgyűlésen Székesfehérvár nagynevű püspöke, Prohászka Ottokár mondotta az ünnepi beszédet. Befejezésül idézzük a beszéd következő részét:

„... amidőn azt látom, hogy a modern nőnek öntudata határozottan változott és a gazdasági szükségnek és a haladásnak nyomása alatt új álláspontot teremtett magának, akkor el kell ismernem, hogy haladtunk sokban, de két szempontot meg nem haladtunk, amelyet a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete ugyancsak fényesen nyomatékoz és előtérbe állít, és ez a kettő: a nemzeti érzés és a szociális etikai álláspont. Mindenekelőtt a nemzeti érzést látom nyomatékozva a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének gondolatában. Ugyebár, maga ez a név, ez a cím, hogy Magyar Gazdasszonyok Egyesülete, a régi egyszerűségnek és igénytelenségnek benyomásával hat ránk; érezzük rajta az ódiságot, megvan benne az ósdi zamat. Érezzük azt is, hogy ezt a nevet nem modern áramlatok, nem kávéházak kirakataiban ülő divathölgyek teremtették, hanem hogy ezt kitalálták hagyományos múltnak talaján, erőteljes nemzeti érzéstől átítatott magyar nők, akik

megéreztek, hogy igenis kultúra kell, haladás kell, de mindenekelőtt nemzeti alap kell, mert nem az „emberi” és nem az „ember” létezik – ez csak egy absztrakt fogalom, – hanem ami létezik az magyar, német, francia, angol szóval az a nemzeti individualitásban kialakult ember.

A magyar nők az ötvenes és hatvanas évek elején is világban éltek, környezetükben éltek és érezték, hogy mi fáj, érezték az őket környező szenvedést; vallásosságuk, erkölcsi érzésük a szamaritán útjára terelte őket; de ők a hatvanas évek elején az irgalom mezőin mást, ha szabad mondanom többet akartak tenni, ők nemcsak jótekonyságot akartak gyakorolni, ők ebbe a jótekonyságba a krisztusi szeretettel párosult nemzeti érzést akarták belélehelni, ők a jótekonyság szellemével a reakciót, a nemzeti feltámadás reakcióját akarták párosítani, úgy hogy a jótekonyságnak műve egyszersmind nemzeti mű is, a jótekonny irgalmas könyörület munkája egyszersmind magyar nemzeti kultúrmunka lett.”

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének vezetői

a) pártfogónői

1. gróf Zichy Pál Ferencné, Kornis Anna grófnő	1861–1886
2. özv. gróf Batthyány Lajosné, Zichy Antónia grófnő	1886–1888
3. gróf Batthyány Gézáné, Batthyány Emanuella grófnő	1888–1922
4. Zichy Sarolta grófnő	1922–1924

b) elnökei

1. özv. Damjanich Jánosné, mácsai Csernovics Emília	1861–1909
2. Zichy Sarolta grófnő	1911–1922
3. gróf Batthyány Gyuláné, Károlyi Zsuzsanna grófnő	1922–1930
4. gróf Festetics Sándorné, Károlyi Júlia grófnő	1930–

c) alelnökei

1. Simigh Istvánné	1862–1863
2. Vojnich Jakabné	1862–1863
3. Hollán Ernőné	1863–1875 és 1887–1905
4. Braun Lajosné, Szentiványi Franciska	1863–1875
5. Ráth Károlyné	1875–1877
6. Kármán Lajosné	1875–1893
7. özv. gróf Batthyány Lajosné	1877–1886
8. Hegedűs Sándorné, Jókai Jolán	1893–1921
9. gróf Hugonnay Béláné	1900–1905
10. Adler Antalné, Barcalay Hedvig	1905–1906
11. gróf Pálffy-Daun Lipótné, theanói hercegné	1906–1912
12. Gruz Albertné, Erdey Róza	1906–1913
13. gróf Sztáray Sándorné	1913–1931
14. dr. Rejtő Sándorné	1917–1920
15. Tabódy Ida	1921–
16. örgróf Pallavicini Alfonz Károlyné	1932–

d) tiszteletbeli alelnökei

1. özv. Beniczky Gáborné, Batthyány Ilona grófnő	1902–1929
2. gróf Batthyány Lajos	1909–
3. dr. Ruffy Pál	1909–
4. gróf Batthyány Gyula	1930–

e) jegyzői, titkárai, ügyészei:

1. bogdándi Sztupa György	1862–1884
2. Mayer György	1885–1909
3. Timár József	1909–1910
4. dr. Vámosy György	1910–1912
5. dr. Wehner József	1912–1931
6. dr. Göttsche Ervin	1932–

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének Alapszabályai

I. Általános rendelkezések

1. §.

Az egyesület címe: A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete,
székhelye: Budapest,
működésének területe: Magyarország,
hivatalos nyelve: magyar,
pecsétje: az ország Védőasszonya Magyarország címerével és a következő körirattal: „A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete.”

2. §.

Az egyesület célja és a cél elérésének eszközei

Az egyesület célja a női hivatás magasztos fogalmának megfelelőleg arra törekedni, hogy hazánk bármely osztályának szegény sorsra jutott leányai tiszta erkölcsű, gondos, ügyes, szorgalmas háziasszonyokká, a közjóért buzgó, kötelességtudó lelkes honleányokká képeztessenek.

Az egyesület hatáskörébe tartozik minden eszköz, minden magánvállalképp vagy társulati úton az érvényben levő törvények és rendeletek szerint felállítandó oly intézet, mely a fentebbi célok eléréséhez vezet, vagy azok megvalósítását megkönnyíti. Ily célul tekinti:

- a) hogy *a nemzetfenntartó művelt Magyar társadalmi osztályok szegénysorsra jutott, illetőleg árva leányait, elsősorban azokat, akik állami kedvezményben nem részesülnek megfelelő intézetekben neveltesse, őket tanítónői, vagy más oklevélhez, illetve az életben hasznosítható valamely képesítéshez juttassa s így jövőjüket biztosítsa,*
- b) árva és szegénysorsú gyermekek számára gyermekotthont létesítsen,
- c) amennyiben szükséges és a körülmények megengedik, a magyar társadalom érdekeinek szem előtt tartásával munkásságát a nőnevelés és gyermekvédelem egyéb ágazatára is kiterjessze.

3. §.

Az egyesület vagyona és jövedelmei

1. Ingatlanok.
2. Alapítványok.
3. Alapító és tagdíjak.
4. Adományok és segélyek.
5. Nevelési és ellátási díjak.
6. Az egyesület ingatlanainak bérbeadásából származó jövedelmek.
7. Rendkívüli bevételek, melyek származhatnak az egyesület javára rendezendő színelőadásokból, hangversenyekből, kiállításokból stb.

Az egyesület tőkepenzeit a választmánytól meghatározott pénzügyintézetnél gyümölcsözteti.

II. Az egyesület tagjai

4. §.

Az egyesület tagja lehet minden feddhetetlen jellemű, magyar állampolgársággal bíró nő és férfi, ki a kitűzött cél előmozdítására alapítványt tesz, vagy a szabályszerű tagsági díjak lefizetésére magát kötelezi.

1. **Alapító tagok:** a) kik 10.000 pengőt vagy ennél magasabb összeget letesznek. Ezek mindaddig, míg a letett összeg pénzértéke az 1932. évi május hó 10-i értéknek megfelel, egy általuk kijelölt leánynövendék megfelelő neveltetését igényelhetik az egyesülettől. Ezek az alapítók örökös tagjai a választmánynak.

b) kik egyszersmindenkorra legalább 100 pengőt fizetnek be az egyesület pénztárába.

2. **Rendes tagok,** kik három egymásután következő évre arra kötelezik magukat, hogy évenként 5 pengőt fizetnek az egyesület pénztárába.

3. **Pártoló tagok:** kik három egymásután következő évre kötelezik magukat arra, hogy évenként 2 pengőt fizetnek az egyesület pénztárába.

4. **Tiszteleti tagok** azok, akiket az egyesület közgyűlése az egyesület érdekében, vagy a közjótékonyosság és gyermekvédelem terén szerzett érdemekért a közéletnek kiváló egyénei közül ilyenekül megválaszt s akik tagsági díj fizetésére kötelezve nincsenek.

itt tartok 35

5. §.

Aki az egyesület tagjai sorába óhajt lépni, szándékát írásban vagy szóval bejelenti s felvételéről a választmány határoz. Elutasító határozatát a választmány indokolni nem tartozik.

A rendes és pártoló tagok tagsági kötelezettsége három évre terjed s azon naptári évvel veszi kezdetét, melynek folyamán belépésüket bejelentették.

Amely rendes, vagy pártoló tag kilépését a három év letelte előtt a választmánynak be nem jelenti, további egy évre az egyesület tagjául tekintendő. Ettől eltérő eljárást alkalmazni, vagy a tagság kötelezettségének három éven belüli megszüntetését kimondani rendkívüli esetekben a választmány illetékes.

Jogi személyek és testületek tagsági jogaikat megbízottjuk útján gyakorolják, kinek neve a választmánnyal írásban közlendő.

Minden tagsági díj az év elején előre fizetendő. A pénztáros azoknak a tagoknak a nevét, kik az év július hó végéig tagsági díj hátralékaikat be nem fizették, az elnökségnek bejelenti.

6. §.

Az egyesület választmányának jogában áll törölni azt a tagot, ki három évi tagsági díját nem fizette be és a választmány felszólítására sem tett eleget ebbeli kötelezettségeinek.

A választmány az oly tagokat, kik becsületbe ütköző cselekményeket követtek el, vagy kik magaviseletükkel az egyesület célját nyilvánvalóan veszélyeztetik, tagjai sorából kizárhatja, ily határozat meghozatalára azonban a választmány tagjai egyharmadának jelenléte szükséges. A kizárásra vonatkozó indítvány csakis a legközelebbi választmányi ülésen tárgyalható.

A kizárási határozatot a választmány indokolni köteles. A törlés és kizárás tárgyában hozott választmányi határozatokat az érdekeltek a közlést követő naptól számított 15 napon belül a közgyűléshez megfellebbezhetik.

III. Az egyesület intéző-szervei

7. §.

a) **A közgyűlés.** Az egyesület minden év első felében közgyűlést tart. Ezenkívül bármikor rendkívüli közgyűlést is tarthat, ha az egyesületnek legalább húsz tagja kívánja, vagy pedig a választmány szükségesnek tartja.

A rendes közgyűlést az egyesület elnöke, vagy helyettese hívja össze, külön meghívó, esetleg hírlapok útján, legalább 14 nappal a közgyűlés megtartására kitűzött határnap előtt és a napirend megjelölésével.

Rendkívüli közgyűlés összehívása iránt a kérelem előterjesztését követő nyolc napon belül az elnök, illetve helyettese intézkedni tartozik.

A közgyűlés határozatait szótöbbséggel hozza. Egyenlő szavazatok esetén az elnök szava dönt.

A választások rendszerint közfelkiáltás, vagy nyílt szavazás útján történnek, az elnöknek azonban jogában áll titkos szavazást elrendelni.

A közgyűlés *határozatképes*, ha azon a megjelenésre jogosított összes cselekvőképes tagoknak legalább 1/3-a jelen van. Alapszabálmódosítás, más egyesületbe való olvadás (fúzió), valamint az egyesület feloszlása és ez esetben a vagyon hovafordítása tárgyában egybehívott közgyűlés határozatképességéhez azonban a tagok legalább 2/3-ának jelenléte és az e tárgyban hozott határozatok érvényességéhez pedig a jelenlevők legalább 2/3-ának hozzájárulása szükséges.

Minden esetben, ha a szabályszerűen egybehívott közgyűlésen a tagok nem jelennének meg határozatképes számban, 8–30 napon belül ugyanazon tárgysorozattal összehívandó újabb közgyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes.

8. §.

Az egyesület minden tagja résztvehet az egyesület közgyűlésén; a tiszteletbeli, alapító és rendes tagok szavazati joggal bírnak; megválaszthatók az egyesület tisztviselőivé, annak választmányába és bizottságaiba.

9. §.

A közgyűlés tárgyai a következők:

1. Választja az egyesület tisztikarát és választmányát három évre; a számvizsgáló bizottságot egy évi időtartamra.
2. Tiszteleti tagok és tiszteletbeli elnökök megválasztása, kiknek száma korlátlan.
3. Határoz a választmány évi jelentése felett.
4. Határoz a választmánytól beterjesztett évi zárszámadás és a jövő évi költség előirányzat, a felelős számadók felmentvénye, valamint a napirendre kitűzött tanácskozási tárgyak és indítványok felett, utóbbiak 8 nappal a gyűlés előtt az elnöknél bejelentendők.
5. Ingatlanok vételére, bérbeadására, eladására, kölcsönök felvételére, 5000 pengőt meghaladó építkezésekre, vagy egyéb kiadásokra vonatkozólag határoz.
6. Szükség esetén megváltoztatja az alapszabályokat.
7. Felülbírálja a választmány megfellebbezett határozatait.
8. Feloszlás esetén határoz az egyesületi vagyon hovafordításáról.

A közgyűlés jegyzőkönyve a gyűlés lényeges mozzanatait tartalmazza, a közgyűlésen résztvett tagok felsorolásával. A jegyzőkönyvet az elnök és a titkár, illetve jegyző írja alá és két tag hitelesíti, kiket a jelenlevő tagok közül erre az elnök a gyűlés elején felkér.

A közgyűlés határozatai a jelen nem volt tagokra nézve is kötelezők.

10. §.

b) A **választmány** az egyesület végrehajtó közege. Tagjait a közgyűlés az egyesület tagjai sorából három évre választja.

A választmány évenként legalább kétszer, szükség esetén többször is tart ülést, melyet az elnök, vagy helyettese hív egybe. Ha öt választmányi tag kívánja, nyolc napon belül rendkívüli választmányi gyűlés egybehívásáról az elnök, vagy helyettese intézkedik.

A választmány határozatait egyszerű szótöbbséggel, vagy egyhangúlag hozza, szavazategyenlőség esetén az elnök dönt.

A választmányi tagok száma a tisztviselőkön kívül, kik a választmánynak hivatalból tagjai: 20. *Határozatképességre* az egyesület jelenlevő tisztviselőin kívül három tag jelenléte elegendő.²

11. §.

A választmány hatásköre a következő:

1. Kezeli a vagyont és 1000 pengőn felüli összegeket 5000 pengőig utalványoz.
2. Megállapítja az intézetekbe elhelyezett gyermekek után fizetendő díjakat. Szerződötteti az alkalmazottakat. Megállapítja a tiszteletdíjakat.
3. Felügyeletet gyakorol az egyesület neveltjei felett s tanulmányaik végeztével segítségükre van a képzettségüknek megfelelő elhelyezésben.
4. A közgyűlés elé terjeszti az egyesület ingatlanaira vonatkozó ügyeket.
5. Elkészíti és beterjeszti a rendes évi közgyűlésnek az évi jelentést, a zárszámadást és a jövő évi költségelőirányzatot.
6. Intézkedik azokban az ügyekben, melyek a közgyűlésnek fenntartva nincsenek.

12. §.

A választmány határozatai 15 napon belül a közgyűléshez fellebbezhetők.

A választmányi ülés jegyzőkönyvét az elnök, a jegyző írja alá és két jelen volt választmányi tag hitelesíti.

13. §.

c) A **számvizsgáló bizottság**. Az egyesület vagyona kezelésének felülvizsgálására három teljes cselekvőképes tagból alakított számvizsgáló bizottságot választ, melynek tagjai e megbízásuk időtartama alatt sem a választmánynak tagjai nem lehetnek, sem pedig más tisztséget be nem tölthetnek. Ezeket a közgyűlés egy évre választja. Megbízásuk ideje alatt a pénzkezelést bármikor megvizsgálhatják, a számadási év lezártaival pedig tartoznak az évi zárszámadást és a pénzkezelésre vonatkozó okmányokat, naplókat és egyéb iratokat részletesen megvizsgálni és vizsgálataik eredményéről a választmánynak írásban jelentést

² A belügyminiszteri láttamozás 3. pontja szerint a határozatképességhez a hivatali és választott tagok összessége egyharmad részének jelenléte szükséges.

tenni. Amennyiben pedig évközben észlelnek valamely szabálytalanságot, azt az elnökségnek, fontosabb esetekben a külön összehívandó rendkívüli közgyűlésnek szintén bejelenteni kötelesek.

14. §.

d) A tisztikar

Az egyesület tisztikarát az egyesület tagjai közül a közgyűlés három évre választja s a következőkből áll:

1. elnök,
2. társelnök,
3. két alelnök,
4. titkár,
5. pénztáros,
6. ellenőr.

1. **Az elnök** képviseli az egyesületet a hatóságokkal, a közönséggel és magánosokkal szemben. Ő elnököl a közgyűléseken, valamint a választmányi ülésein. Az egyesület összes kiadványai, vagy hirdetései akkor hitelesek, ha azokat az elnök aláírta. Az elnök ellenőrzi az egyesület összes ügyeit. Kijelöli a folyamodók közül az egyesület költségére az intézetekbe felveendő növendékeket, ezeknek a nevelése felett felügyeletet gyakorol, vagy megbízottja útján gyakoroltat. Az egyesület intézményeinek közvetlen felügyelője. Ezer pengő erejéig utalványozási joga van. Az egyesület pénztárát bármikor joga van rovincsolni. Gondoskodik a gyűlések összehívásáról, őrködik az egyesület pecsétje felett.

2. **A társelnök** az elnök távollétében, vagy akadályoztatása esetén a köz- és választmányi gyűléseken elnököl, azonkívül ellátja az elnöktől reá ruházott ügyeket.

3. **Az alelnökök** minden tekintetben segítségére vannak az elnököknek. Az elnököt és társelnököt akadályoztatásuk esetén megválasztásuk sorrendje szerinti fokozatban helyettesítik és akkor mindazon joggal bírnak és kötelezettséggel s felelősséggel tartoznak, mint az elnök.

Az elnök és társelnök akadályoztatása esetén az üléseken sorrendben elnökölnek.

4. **A titkár** vezeti a köz- és választmányi ülések jegyzőkönyvét, ellátja az elnökségtől reá bízott teendőket s annak utasításai szerint jár el. Az elnökség megbízása nélkül semminemű iratot ki nem bocsáthat. A reábízottak pontos és hű teljesítéséért felelős. Amennyiben az egyesületnek nagyobb pénzkezelése nincs, a pénztárosi teendőkkel is megbízható.

5. **A pénztáros** a pénztári ügyeket végzi. A kezelt összegekért anyagilag felelős. Rendes okmányolt számadást vezet, elkészíti az egyesület évi zárszámadásait, továbbá vagyonmérlegét és költségvetési előirányzatát. Az egyesület kézipénztárában legfeljebb 500 pengő tartható, az azon felüli összeg az erre meghatározott pénzügyi intézethez fizetendő be az egyesület folyószámlájára, amely felett az elnök és esetleg a közgyűléstől e joggal felruházott egyik alelnök rendelkezik a szabályszerű határokon belül, teljes felelősséggel.

A pénztáros gondoskodik a tagsági díjak behajtásáról s e célból vezeti a tagok nyilvántartási könyvét. A befizetési határidő elmúltával a hátralékos tagdíjak befizetését sürgeti, ennek eredménytelensége esetén pedig a tagdíjjal hátralékosokról az elnökségnek jelentést tesz. Ezenkívül elintézi az elnökségtől reábízott ügyeket.

6. **Az ellenőr** kötelessége az egyesületi jövedelmek és kiadások elszámolását ellenőrizni, a pénzkezelésért a pénztárossal együtt anyagilag egyetemlegesen felelős.

15. §.

e) Esetleges egyéb önkormányzati szervek

A közgyűlés, illetőleg a választmány, ha ennek szüksége felmerül, a hatáskörébe tartozó ügyek könnyebb intézésére saját tagjaiból bizottságokat (gazdasági bizottság, vigalmi és gyűjtő bizottság, pedagógiai bizottság, elhelyező bizottság stb.) alakíthat.

Ebben az esetben elnökét minden bizottság a saját kebeléből választja, ki a gyűléseken a bizottság ügyeinek előadója.

IV. Vegyes rendelkezések

16. §.

1. Ha az egyesület feloszlását akár a közgyűlés mondaná ki, akár pedig más esemény idézné elő, akkor az egyesületi vagyon a közgyűlésen azonnal elhatározandó kulturális célra adandó.

2. A közgyűlésnek az alapszabályokat módosító esetleg más egyesületbe való olvadását kimondó, továbbá a feloszlást és az esetben vagyonának hovafordítását elrendelő határozatai foganatosítás előtt jóváhagyás végett a M. Kir. Belügyminisztériumhoz felterjesztendőek.

3. Azokban az esetekben, ha az egyesület az alapszabályokban előírt célját és eljárását be nem tartja, hatáskörét túllépi, államellenes működést fejt ki, a közbiztonság és közrend ellen súlyos vétséget követ el, vagy a tagok vagyoni érdekeit veszélyezteti, a M. Kir. Belügyminiszter ellene vizsgálatot rendel el, működését felfüggesztheti, vagy végleg fel is oszlathatja.

Kelt Budapesten, a Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesületének 1932. évi május hó 10-én tartott közgyűléséből.

Tabódy Ida
alelnök

Gróf Festetics Sándorné,
Károlyi Júlia grófnő
elnök

Szám: 113.183 Magyar királyi belügyminiszter.
1932/VIII.-a

Látta a M. Kir. Belügyminiszter az alábbi módosító, illetve kiegészítő megjegyzésekkel:

1. Kiskorúak az egyesület tagjaiul csakis szülői, gyámi vagy törvényes képviselői beleegyezéssel vehetők fel, az iskolai fegyelem alatt állók pedig egyáltalában nem lehetnek az egyesület tagjai.

2. Az alapszabályokon kívül használt, vagy jövőben használandó minden egyéb szabályzatot (ügyrend stb.) 4–4 példányban a m. kir. Belügyminiszterhez, láttamozás végett, fel kell terjeszteni.

3. A választmányi ülés határozatképességéhez a hivatali és választott tagok összessége egyharmad részének jelenléte szükséges.

Budapest, 1932 évi augusztus hó 18-án.

A miniszter rendeletéből:

Boór
miniszteri tanácsos